

Hrancová, Hana

Slovensko v Československu : otázky sto rokov po vzniku spoločného štátu

Slavica litteraria. 2019, vol. 22, iss. 1, pp. 143-144

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2019-1-24>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141366>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Slovensko v Československu. Otázky sto rokov po vzniku spoločného štátu

Hana Hrancová (Brno)

Po prvej svetovej vojne došlo v strednej Európe k územnej reorganizácii – 28. 10. 1918 vyhlásil Národný výbor v Prahe samostatnosť Československa, čím znemožnil vytvorenie pre Čechov neprijateľnej nemeckej Mitteleuropu a slovenský národ zachránil pred úplnou maďarizáciou. Slovensko po prvýkrát v dejinách tvorilo samostatný celok s presne stanovenými hranicami. 29. 10. 2018 sa v priestoroch Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave uskutočnil odborný seminár k 100. výročiu vzniku Československa, organizovaný Univerzitou Komenského v spolupráci s Historickým ústavom Slovenskej akadémie vied.

Po úvodných slovách dekana Filozofickej fakulty Jaroslava Šušola a Gabriely Dudekovej Kováčovej z Historického ústavu SAV otvoril sériu prednášok Dušan Kováč svojim obsiahlym príspevkom s názvom *Slovensko medzi tradíciou a modernou, medzi kontinuitou a diskontinuitou*. Téma zahrnula široký kontext európskeho sveta na prelome 19. a 20. storočia, keď sa zrodil nový moderný svet s prvkami typickými pre 20. storočie, postupne cez jednotlivé etapy až po obdobie prvej Československej republiky. Zaoberal sa otázkou nacionalizmu, ktorý bol najdôležitejšou ideou najmä v 19. storočí, aj vznikom a vývinom česko-slovenskej vzájomnosti, či diferentnými postojmi jednotlivcov ku vzniku Československa.

V príspevku *Zápas o mesto Bratislava: Prešporok/Bratislava na konci prvej svetovej vojny a vznik Československa* nás Gabriela Dudeková Kováčová previedla neľahkým postavením tohto mesta v jednotlivých dejinných etapách. Slovo „zápas“ v súvislosti s Bratislavou predstavuje zápas vojenský, diplomatický, ale aj symbolický, pretože boj o to, ktoré etnikum mestu dominuje a komu patrí, už tu bol odpradáva. Prešporok bol často

považovaný aj za maďarské mesto a koncom prvej svetovej vojny sa šírila teória, že spojenie s Československom by toto mesto zahubilo, no napriek tomu sa tak podľa demarkačnej línie stalo a Bratislava zostala naším hlavným mestom. Časť svojej prednášky venovala autorka aj rozboru názvu tohto mesta, ktoré sa neoficiálne, najmä na pohľadniciach československých légii, nazývalo aj Wilsonovo mesto.

Sériu prednášok o meste Bratislava uzatvoril Jozef Tancer, hovoriac o jazykovej situácii v Bratislave po vzniku prvej Československej republiky. Tá nebola jednoduchá nikde na Slovensku a obzvlášť v Bratislave, v meste ležiacom na hranici troch štátov. Tancer rozprával o trojjazyčnej Bratislave, pričom toto slovo „trojjazyčná“ v nás môže evokovať to, že obyvatelia rozprávali troma jazykmi, čo však nie je pravda. Ako tvrdí, aj na základe vlastných výskumov, väčšina Bratislavčanov hovorila jedným, nanajvýš dvoma jazykmi v závislosti od prostredia, v ktorom sa pohybovali. Okrem spisovných jazykov sa v Bratislave viac používali rôzne dialekty nemčiny, ale aj maďarčiny.

Poobedňajšia sekcia prednášok sa niesla v duchu témy očakávaní a predstáv verzus realita a mýty, popr. kontramýty o Československu. Ludovít Hallon, ktorý sa venuje hospodárskym dejinám, sa predstavil s prednáškou o plusoch a mínusoch hospodárskeho vývoja Slovenska v troch režimoch (habsburská monarchia, medzivojnová ČSR, slovenský štát 1939–1945). Roman Holec sa zamýšľal priamo nad otázkou, čo to vlastne mýtus je a či bola demokracia v Československu mýtom. Dotkol sa aj hospodárskej oblasti a rozvinutosti Československa, pretože aj tvrdenie, že ČSR bola 10. najrozvinutejšou krajinou, je podľa jeho slov mýtus. Záverečná téma *Koncept Československa ako národného*

štátu – predstavy a realita, ktorá sa venovala tomu, ako v skutočnosti vyzeralo Československo, na rozdiel od toho, aké boli predstavy, patrila historikovi zaoberajúcemu sa predovšetkým modernými dejinami 20. storočia, Janovi Rychlíkovi.

Konferencia s mimoriadnym vedeckým zastúpením českých a slovenských vedcov sa konala v reprezentatívnych priestoroch Moyzesovej

siene Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Budova filozofickej fakulty bola v minulosti jednou z vládnych budov. Sídlilo v nej napríklad aj vojenské veliteľstvo rakúsko-uhorskej cisárskej kráľovskej armády a neskôr aj Vavro Šrobár ako minister s plnou mocou pre správu Slovenska. A práve to nám bude v súčasnosti naďalej pripomínať pamätná tabuľa tohto ministerstva, ktorá bola na záver podujatia odhalená.

Mgr. Hana Hrancová

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

450832@mail.muni.cz